

УДК 008

Гнидка Катерина

РЕГІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Зважаючи на молодий вік української державної цілісності та на різні історичні події у регіонах країни, саме дослідження регіональних особливостей дає можливість виявити причини і наслідки наявного розмаїття локальних культурних форм, витоків та параметри регіональної самосвідомості.

Як відомо, регіональна культура розглядається одночасно і як прояв загальнонаціональної культури, і як специфічне самостійне явище, якому властиві власні закономірності та власна логіка історичного розвитку. Регіональна культура є адаптивним механізмом, що забезпечує несуперечливість загальнонаціонального та локального, етнічного [1, с. 12]. Вона характеризується багатопокілінною сукупністю людей, які володіють стабільними особливостями культурних рис й усвідомленням своєї відмінності від усіх інших подібних утворень. Регіональна культура – це своєрідна арена, де здійснюється взаємовплив і взаємозбагачення різноманітних культур [5, с. 183].

Досліджуючи специфіку регіональної культури, необхідно звернутися до явища регіональної ідентичності, яке характеризується психологічним зв'язком, що відчуває житель певного регіону з місцем його життя, та особливим типом особистості, що формується на цій території і в діяльності якого виражається «дух регіону». Цей зв'язок з місцем носить явний або прихований характер, проте обов'язково впливає на життя та діяльність людини [4, с. 22].

Етнокультурна ідентичність може проявлятися двояко: з одного боку, як найобмеженіша форма існування людини, що усвідомлюється й відчувається індивідом як даність і проявляється шляхом спільних для етнічної групи мови та культури. З іншого боку, вона постає у формі ситуативних маніфестацій групової

спільноти, зумовлених актуальними груповими цілями та стратегіями [3, с. 133].

Сучасні суспільні процеси створюють такі умови, де ідентичність пов'язана не тільки з історичним корінням і традиціями. Важливу роль під час пошуку своєї ідентичності відіграють ідеї та концепції, на яких ґрунтується взаємодія регіону з іншими суб'єктами. Регіон у цьому випадку вибудовує різними способами власну ідентичність. Регіональна ідентичність може ґрунтуватися на минулій і сучасній спадщині, а також на їх різноманітних взаємовпливах та комбінаціях. Це джерело регіональної самосвідомості, що підтримує у мешканців бажання діяти від імені регіону, асоціювати себе з ним; це важлива складова регіонального розвитку. Регіональна ідентичність не є апіорі властива регіону. Можливі ситуації, коли регіон не володіє власною ідентичністю, проте в ньому існують інші ідентичності: локальні, індивідуальні, соціальні чи функціональні [2, с. 110].

Досліджуючи цей феномен, російський культуролог Л. Ковальова виокремлює три типи регіональної ідентичності. Перший ґрунтується на історичній спадщині. Вона формується на минулих досягненнях, важливих для цієї спільноти, або ж на соціокультурній, природній чи соціально-економічній спадщині. Другий тип – це проектна ідентичність, яка ґрунтується на регіональному проекті, більш орієнтованому на майбутнє регіону, аніж на його минулому. Третій тип ідентичності – це рефлексія на буденне життя та сучасний образ життя. Він може містити сукупність елементів, які належать до різних типів ідентичності. На практиці, як правило, можливе одночасне існування всіх типів ідентичностей [2, с. 110].

Регіональна ідентичність може мати як позитивний, так і негативний відтінок. Позитивний відтінок належить до символів та знаків, які обираються регіональною спільнотою для презентації регіону в міжрегіональному просторі, тобто сприйняття регіону зсередини. Відповідно негативний характер регіональної ідентичності пов'язаний зі сприйняттям регіону ззовні, з боку інших учасників міжрегіональних відносин. Важливою рисою ідентичності є її мінливість, здатність постійно створювати нові форми ідентичностей [2, с. 111].

Отже, регіональна ідентичність як форма регіональної самосвідомості населення є одним із важливих чинників виділення

регіонів як єдиних територіальних соціально-економічних систем. У свідомості кожного жителя парадоксально вживаються загальнонаціональна ідентичність та внутрішній регіональний патріотизм. Дослідження регіональної культурної ситуації набуває особливого значення, тому що саме тут переосмислюються духовні цінності та відновлюються культурні традиції, що стають основою для культурної ідентичності населення і самореалізації особистості. А це, своєю чергою, допоможе правильно спрямувати реформну політику держави, яка сприятиме її розвитку на новому якісному рівні, оскільки неможлива єдність і велич культури держави без вивчення всього культурного простору країни.

Література:

1. Казакова Г. М. Региональная культура: родовидовые признаки и структурно-функциональные характеристики / Г. Казакова // Вопросы культурологии – 2009 – № 5 – С. 12–15.

2. Ковалева Л. Е. Региональная идентичность, региональная культура, региональная культурная политика: варианты конструкций / Л. Ковалева // Актуальные проблемы региональной культуры: Тезисы докладов Всероссийской научно-практической конференции (г. Нижневартовск, 16 апреля 2009 года) / отв. ред. В. И. Полищук, Е. В. Гутов. – Нижневартовск : Изд-во Нижневарт. гуманит. ун-та, 2010. – С. 108–114.

3. Малыгина И. В. Этнокультурная идентичность: структура и историческая динамика / И. В. Малыгина // Фундаментальные проблемы культурологии : в 4 т. Культурная политика. – Спб. : Алетейя, 2008. – Т. 4. – С. 131–146.

4. Мурзина И. Я. Феномен региональной культуры: бытие и самознание: автореф. дис. ... д-ра культурологии / И. Я. Мурзина. – Екатеринбург, 2003. – 47 с.

5. Погосбекова Д. А. Традиционализм как ценностно-смысловой элемент региональной культуры / Диана Погосбекова // Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики. – Тамбов : Грамота, 2011. – № 7 (13): в 3-х ч. – Ч. II. – С. 182–185.